

СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Председател: Проф. Иван Матов, д.м.н.
Зам. председател: Доц. Дамян Дамянов, к.м.н.
Главен секретар: Ст.н.с. Любен Долапчиев, к.б.п.

26 януари 1993 г.

028

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД
Дк. № 221/в.р. 32/93г
Дата 26.01.93г

В отговор на постановеното от Конституционния съд определение, СУБ да бъде страна по конституционно дело № 32/93 г. Ви уведомяваме, че на 25 януари 1993 г. Управителният съвет на СУБ разгледа на свое разширено заседание Закона за временно въвеждане на някои допълнителни изисквания към членовете на ръководствата на научните организации и Висшата Атестационна Комисия.

Управителният съвет подкрепя Закона като от 49 редовни членове са гласували с "да" - 25, с "не" - 20 и 4 са се въздържа-ли ./ Един бивш член подал оставката си преди 6 месеца е гласувал против закона/.

Като подкрепя закона СУБ предлага да бъдат обсъдени следните допълнения:

1. Към чл.3 да се включи нова точка, т.10, със следното съдържание: не са били инструктури, съветници и сътрудници в отделе-ли " Наука и образование" към Централния комитет, окръжните коми-тети и градския комитет на партията в София.

2. Да се включи нов параграф в " Преходните разпоредби" на Закона със следното съдържание:

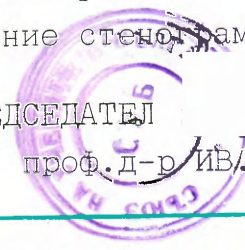
Конструираните по този закон научни /факултетни, акаде-мични/ съвети, могат по свой почин или по искане на засегнатите от разпоредбите на закона лица, да предлагат на Висшата атестационна комисия да бъдат освободени от допълнителните изисквания на чл.3 тези от тях, които по време на заеманото служебно положение са спазвали присъщите на учения поведение, етика и имат съответни научни и преподавателски приноси.

Решенията на ВАК по направените предложения по преход-ната алинея се вземат в двумесечен срок и са окончателни.

СУБ държи на разположение стенограмата на заседанието.

ПРЕДСЕДАТЕЛ

/ проф. д-р ИВ. МАТЕВ, дмн /

ДОПЪЛНИТЕЛНО СТАНОВИЩЕ НА С У Б

ОТНОСНО: Закона за временно въвеждане на някои допълнителни изисквания към членовете на ръководствата на научните организации и Висшата Атестационна Комисия

Демократичният процес, извършващ се в нашата страна изисква да се определи точно и ясно мястото на българската наука, като важен двигател в този процес. Още повече, че няма демократични промени в социалната, политическата и икономическата структури на едно общество, в основата на които промени да не стои научната мисъл.

Цяли десетилетия у нас за съжаление, научната мисъл бе подчинена напълно на господстващия идеологически и политически догматизъм, основан на доктринерска ограниченост. По тази причина българската научна мисъл изпитваше огромното, дори смазващо влияние на войнстващите марксисти-догматици и на политическата конюнктура, на които тя трябваше да служи всеотдайно и неотклонно. Така науката, като съкровищница на общонародния гений и на най-ценните достижения на човечеството, чрез крайното ѝ идеологизиране и особено пагубно деление на "буржоазна" и на "социалистическа" бе отклонена от естествения ход на развитие и съпричастие към световния научен прогрес.

Освобождаването следователно на науката от нейната служебна, обслужваща роля към даден режим, партия или идеология е безусловно необходимо особено сега при прехода от тоталитарно към демократично общество, в което става още по-значима нейната градивна мисия.

Това е всъщност и основният замисъл на Закона за временно въвеждане на някои допълнителни изисквания към членовете на ръководствата на научните организации и Висшата атестационна Комисия. С този закон се цели не ограничаване на убежденията и схващанията на учения, а действителното му освобождаване от действията или по-точно казано от диктата на така наречените учени-администратори, установили политическо господство в науката и създали обективни пречки за нейната свободна изява. Възвръщането към обективните научни критерии и отхвърлянето веднъж за винаги на опростеното класово-партийно разбиране за науката е важна задача на българските учени.

През март 1992 г. Изпълнителното бюро на Съюза на учените в България изпрати Декларация до Комисията по образование и наука при 36-то народно събрание, до БТА, БНТ, БР и останалите средства за масово осведомяване. В тази Декларация се заявява че категорията научни работници, които са се водили на пряк отчет към Политбюро и

2.-

секретариата на БКП в периода 1971 - 1989 г. и по силата на чл.1 от старата Конституция / 1971 г./ активно са осъществявали ръководната роля на бившата комунистическа партия в сферата на науката и образованието, **НЯМАТ МОРАЛНОТО ПРАВО ЗНАПРЕД ДА ЗАЕМАТ РЪКОВОДНИ ДЛЪЖНОСТИ В НАУЧНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ И ДА УЧАСТВУВАТ КАТО ЧЛЕНОВЕ НА АТЕСТАЦИОННИ КОМИСИИ И НАУЧНИ СЪВЕТИ.**

В писмо до Министър-председателя на Република България от 29 април 1992 година по повод " Мораториум за спиране дейността по защити на дисертационни трудове и присъждане на научни звания" Изпълнителното бюро на СУБ предложи в новия състав на Висшата атестационна комисия да не бъдат назначавани лица, които са били членове и кандидат членове на политбюро, секретариата и централния комитет на бившата комунистическа партия, както и такива, които фигурират в списъка на ръководните длъжности на пряк отчет на ЦК на БКП и тези, които са били щатни и нещатни сътрудници на бившата държавна сигурност.

През м.август 1992 година след продължително обсъждане на различни нива СУБ представи нред нашата общественост и средствата за масово осведомяване, становище по " Критериите за оценка на дейността на учените и преподавателите в България ". Това становище съдържа обективни и единствено професионални показатели, които следва да се вземат предвид при цялостната оценка на учените и преподавателите у нас, и особено при присъждане на научни звания. Изразеното от СУБ становище рязко контрастира с все още действащия у нас Закон за научните степени и звания от 1990 г., в чл.17 на който е заявено че при преценка на кандидатите за научни звания се вземат предвид и техните политически качества. Това крещящо нарушение на човешките права за съжаление сега изобщо не се и споменава от критиците на " Закона за временно въвеждане на някои допълнителни изисквания към членовете на ръководствата на научните организации и ВАК".

Основният въпрос, който се задава при обсъждане на Закона е: нарушават ли се човешките права на засегнатите в смисъла на международните документи приети за тази цел както и нашата Конституция.

Преди всичко Законът се отнася до ръководството на науката, а не до същината на научната дейност. Не се отнема правото на труд в полето на науката, на творческа изява и реализиране. Не се ограничава свободата на придобиване на научни степени и звания, и най-сетне се дават равни възможности за професионално израстване по стълбата на

научната йерархия.

Законът не е насочен срещу убежденията на учените, а срещу отрицателните действия и тенденции в ръководството и организацията на науката, които през десетилетията й нанесоха трудно поправими вреди.

Законът има превантивен характер, а именно да прекъсне възпроизводството на лъже-научни ръководители и преподаватели по политически и идеологически показатели и то само за един мандат.

Законът не противоречи на човешките права: временното изключване от ръководство на науката на ограничена категория хабилитира ни лица всъщност представлява връщане правата на болшинството от учените да се състезават при равни условия за звания и степени и е в съгласие с принципа за върховна човешка справедливост съгласно чл.57 ал.2 на Конституцията.

Ако приемем, че Законът нарушава човешките права на споменатата категория научни работници, това означава че постановката "да не си ръководител" автоматически означава ограничаване на човешките права.

Законът създава възможности да затворим една мрачна книга в развитието на българската наука. В тази книга са отразени сравнително ограничените постижения и резултати на нашата наука въпреки еднаквите възможности на българските учени с тези на учените от високо развитите страни! Мрачните години за българската наука не позволиха да се включи и използва целият потенциал на интелектуалния елит на нацията за което изключителна вина имат ръководителите и организаторите на науката от средните и висшите нива. Преди да затворим книгата за близката история и развитие на българската наука обаче трябва добре да я прочетем и осъзнаем, за да сложим веднъж за винаги край на разрушителното действие на политиката в науката и изключим ръководна роля на идеологията в организацията ѝ. В този смисъл Законът за временно въвеждане на някои допълнителни изисквания към членовете на ръководствата на научните организации и ВАК без съмнение ще помогне.

Кои личности и научни работници застанаха срещу Закона? Това са тези които се оказват засегнати, по-голямата част от тях пенсионери, т.е. не се занимават активно с научна дейност. Те, отричайки Закона, развиват странната теза, че подписването на декларации от учени и преподаватели за неучастие в структури на ДС било под достойнството на тяхната личност??? Подчертават също така, че едва ли не ще се

спре научната дейност и функционирането на научните съвети, тъй като нямало да има необходимия кворум. Практиката в специализираните научни съвети и Комисиите на ВДК показва че такива декларации се подписват експедитивно и без смущение и обида от най-изтъкнати представители от различните направления на науката и преподаването. Вместо в предвидения от Закона 4 месечен ^{срок} започнаха да функционират новите Комисии и Специализирани научни съвети по техническите науки, редица медицински съвети: по хирургически заболявания, по гастроентерология, по рентгенология и др., няколко седмици след влизане на закона в сила.

В Германия и Чехия и Словакия отдавна вече са в сила такива Закони. И техните постановки са значително по-строги отколкото са те в нашия Закон. Оказва се , че на практика противниците на Закона развиват абсурдната теза, че по пътя на демократичните промени привилегиите на бившите комунистически ръководители на науката и образованието трябва да се запазят защото в противен случай се нарушават тяхните човешки права.

ПРЕДСЕДАТЕЛ :

/ проф. д-р ИВ. МАТЕВ, дмн /